

Justis- og beredskpasdepartementet

Vår ref.
13/1553-8/GEV

Arkivkode
X31 &13

Deres ref.

Dato
19.09.2013

MELDING OM POLITISK VEDTAK - HØRING: NOU 2013:9 ETT POLITI - RUSTET TIL MØTE FREMTIDENS UTFORDRINGER

I møtet i Skaun kommunestyre den 17.09.2013, sak nr 51/13, ble følgende vedtak fattet:

Høringssvar til Politianalysen NOU 2013:9 – Ett politi rustet til å møte fremtidens utfordringer

Innledning

I hensikt å utvikle et politi som kan møte fremtidens behov anbefaler NOU 2013:9 at det gjennomføres to reformer i norsk politi: en strukturreform og en kvalitetsreform.

Politianalysen peker på at flere av utfordringene i norsk politi kan skyldes dårlig eller mangelfull ledelse, og at dagens organisering og styring av etaten samtidig vanskeliggjør utøvelse av ledelse. Politianalysen ønsker en mer enhetlig politietat enn vi har i dag, der ulike oppgaver løses på samme måte.

Forslagene i Politianalysen samsvarer lite med den politirolle Stortinget har lagt til grunn i Stortingsmelding 42 (2004 – 2005) – Politirollemeldingen. De 10 idealene for norsk politi fra NOU 1981: 35, «Politiets rolle i samfunnet», er gjentatt i Stortingsmelding 42 (2004 – 2005) og ligger fast som en grunnpilar. Disse nevnes nå knapt.

Tiltak som direkte vil berøre Skaun kommune

Nedenfor refereres fire av anbefalingene i NOU 2013:9 som vi mener er anbefalinger som vil berøre Skaun kommune og innbyggerne direkte:

- Politiets oppgavesett avgrenses til kjerneoppgavene, samt oppgaver som direkte understøtter disse
- Det igangsettes nødvendig utredningsarbeid med sikte på å overføre oppgaver innen sivil rettspleie og en hoveddel av forvaltningsoppgavene til andre etater og virksomheter
- Antallet politidistrikt kuttes fra 27 til 6
- Antallet tjenestesteder (lensmannskontor og politistasjoner) kuttes fra dagens 354 til om lag 210

Kjerneoppgaveforståelsen

På side 24 oppsummerer NOUen politiets kjerneoppgaver med følgende:

1. Opprettholde alminnelig orden
2. Forebygge og forhindre straffbare handlinger
3. Beskytte borgerne og deres lovlydige virksomhet
4. Etterforske og straffeforfølge lovbrudd

Dette er i seg selv en meget vid avgrensning, men ikke vid nok hvis en ser på hva den etter hvert omfattende politiforskningen sier om hva politiet faktisk utfører av arbeidsoppgaver.

Serviceoppgaver

I politiets daglige virke finnes et meget bredt sett med oppgaver politiet må løse, og de færreste av dem er straffesaker. Mange av dem er rene hjelpe-, service- og veiledende oppgaver, men likevel av stor verdi for publikum. For å løse disse oppgavene med alt fra festende naboer, bjeffende hunder, rømte husdyr - til skarpe oppdrag, så trenger politiet god lokal kunnskap for å kunne utøve godt skjønn.

Organisert kriminalitet og økonomisk kriminalitet

Når det gjelder kjerneoppgavene som NOUen setter opp som viktige, synes vi det er problematisk at NOUen likevel relativt raskt slipper en rekke av de kjerneoppgavene den selv setter opp, og fokuserer mye på organisert kriminalitet og andre former for moderne kriminalitet. På side 73 oppsummerer man ved å påpeke at den registrerte kriminaliteten går ned, men at det skjer en økning av alvorlige og grenseoverskridende kriminalitetstyper og at den har blitt mer komplekst og sammenvevd. Dette dokumenteres ikke med tall, men fremsettes mer som en allmenn påstand som underbygges med noen eksempler.

Økonomisk og organisert kriminalitet er ikke, og vil ikke bli, blant de mest sentrale politioppgavene de aller fleste steder i landet. Mye av arbeidet med det er spesialistoppgaver som best skjer i større sentrale institusjoner eller som løses ved prosjekter og organisering på tvers av politidistrikter. Sann sett er dette gitt en overdreven vektning når det gjelder beskrivelse av kjerneoppgavene.

Sentralisering

Det har etter hvert skjedd en betydelig forskning på effektene av sentralisering av politiet internasjonalt, og i tillegg er det flere nordiske bidrag. I nordisk sammenheng er uten tvil den danske rapporten fra ”Verdens beste politi. Politireformen i Danmark 2007 - 2011” av Balvig, Holmberg og Nielsen (2011) den mest grundig og dekkende gjennomgangen av effektene av reformer ikke bare i Danmark, men også internasjonalt. Forskningen på feltet tar ofte utgangspunkt i politiets arbeid ute i feltet, interne undersøkelser i politiorganisasjonen og i publikumsundersøkelser. Noen av hovedfunnene fra den danske studien har må vurderes i forhold til hva som foreslås i NOU 2013:9.

Det bør påpekes at man i utgangspunktet både i Danmark og Norge har et politi som befolkningen har meget høy tillit til og som de er godt tilfreds med. Tilliten synes verken i Danmark eller Norge å ha blitt merkbart forandret av reformene.

Den mest alvorlige konsekvensen som nærmest alle evalueringer av politiets sentralisering peker på er politiets tap av lokalkunnskap og lokal forankring. Med økt sentralisering skjer en økt bruk av bil

og uttrykning. Befolkningen mister regelrett personkontakten med politiet. Dette betyr også at politiet i mindre grad får inn tips og kan følge med på hva som skjer ute i samfunnet. Resultatet blir et politi som ikke er der hvor det skjer, et ambulerende politi som mister kontakten med publikum og dermed blindes. Dette medfører også tap av tilstedeværelse og synlighet, som ofte understrekes som en sentral verdi hos politiet. Ser vi til England så er det særlig på grunn av dette at man nå desentraliserer politiet i England.

En sentralisering av politiet som foreslått i NOU 2013:9 vil medføre sterk svekking av forebygging og nedbygging av nærpolti. Med en slik utvikling vil også mer av politiets tid og ressurser benyttes på transport. Med større enheter brukes mer tid og ressurser på kjøring og frakt. Sentraliseringen vil lede til svekket service overfor befolkningen, noe som nok henger sammen med punktene overfor opp mot tap av lokalkunnskap og svekket forebygging.

Skaun kommune har erfaringer med å ha vært uten lensmann og ha hatt en lensmann «plassert» utafor kommunen som samtidig har hatt som hovedoppgave å være etterforskningsleder i Orkdal. Dette mener vi har gått ut over rollen som nærpolti som lensmannen skal ivareta.

Reformerfaring

En slutning man kan trekke ut fra evalueringene av sentralisering i politiet er at reformene har hatt langt flere positive effekter innad i politiorganisasjonen enn utad i samfunnet. Man kan ikke sentralisere og styrke sentrale enheter og styring uten samtidig miste den lokale tilknytningen og kunnskapen. Man får ikke begge deler!

Konklusjon

Den reformen som nå er foreslått står i sterk kontrast til innholdet i Politirollemeldingen (2004 – 2005) som et samlet Storting stilte seg bak hva angår politiets lokale forankring og nærhet til lokalsamfunn. Det lar seg rett og slett ikke gjøre å opprettholde integrasjonen i lokalsamfunnet, at politiet skal være desentralisert, at politimannen skal være generalist og flere av de andre idealene samtidig med at man ønsker mer sentral styring, større enheter og mer bruk av uttrykning og bil.

Mye av det som forslås styrker dessuten bildet av politiet ene og alene som «bekjemper av pågående kriminalitet», og gir et bilde av samfunnet som et sted med farlig, alvorlig kriminalitet som politiet skal håndtere. Den sivile nærpolitimannen som velger smidige løsninger og vektlegger forebygging, forsvinner ut av bildet.

De forslag som fremsettes i NOU2013:9 kan vi ikke se bygger på et forskningsmessig grunnlag, men er i stedet en refleksjon av hvilke politiske løsninger man tror på i utvalget. Forslagene er heller ikke en refleksjon av forskningen på kriminalitet, men i stedet en refleksjon av dagens kriminalpolitiske agenda. Dette vitner også om at man nå i større grad er opptatt av ledelse og interne prosesser enn på de mer generelle oppgavene som politiet har ute i samfunnet og deres møte med publikum. Betydningen av politiet som samfunnsinstitusjon tones rett og slett ned!

Organisasjonsendringer er ikke noe som kan vedtas, men må skapes gjennom endring av praksis. Hvis en velger å gå for færre politidistrikter og færre lensmannskontor, må en også snarest kunne synliggjøre at politiets tilgjengelighet for publikum bedres. NOU 2013:9 synliggjør dette i svært liten grad!

Skaun kommunestyre mener at de negative sidene ved reformene veier klart tyngre enn de positive.

Særlig betenkt er kommunestyret over tapet av den lokale forankring som politiet nå har og som vi mener spiller en viktig rolle for kommuner i sterk vekst.

Med hilsen

Geir Evjen
leder

Direkte innvalg: 72867204